

Regional rammeplan for karrierearbeidet på Sør-Helgeland

2007/2008

Karrierearbeid i
grunnskole og videregående skole

Bakgrunn

Regional plan for karrierearbeid bygger på følgende formulering i læreplanen

- "Elever skal få innsyn i variasjonen og bredden av vårt arbeidsliv, og de skal få kunnskaper og ferdigheter for aktiv deltakelse i det".
- "Å forberede ungdom til deltakelse i arbeids- og samfunnsliv er en oppgave for hele skolen. Emner og fag som inngår i denne forberedelsen har tverrfaglige aspekter og forutsetter samarbeid både innad i skolen og med samfunnet utenfor".
- Punkt 5 i læringsplakaten understreker det samme: "Legge til rette for elevmedvirkning og for at lærlingene/lærekandidatene kan foreta bevisste verdivalg og valg av utdanning og fremtidig arbeid".
- Entreprenørskap Regional plan

Å forberede ungdom til deltakelse i arbeid og samfunnsliv er **ikke lenger bare rådgiverens ansvar, men en oppgave for hele skolen**. Emner og fag som inngår i yrkes- og utdanningsveiledningen har klare tverrfaglige aspekter og forutsetter **et styrket samarbeid innad i skolen, men også mellom grunnskolen og eksterne samarbeidsparter**.

Begreper:

"Karrierearbeid"

Vi har brukt begrepet karrierearbeid som samlebegrep for tiltak vi igangsetter for å utvikle hensiktsmessig beslutningsatferd og bevisstgjøre ungdom på egne valg. Vår regionale plan for karrierearbeid er begrenset til arbeid med og for elever i 8. – 9. – 10. klasse i ungdomsskolen og vg.1 – vg.2 –vg.3 i videregående skole.

"Karriereveiledning"

Vi ønsker å bruke veiledning som metode i arbeidet med å hjelpe elevene til å finne veien selv til aktiv deltakelse i arbeids- og eller samfunnsliv. Til hjelp i å danne felles forståelse av begrepet har vi tatt med sitat fra Geir Halland, voksenpedagogikk modul 3: *Veiledning er en målrettet samtale der en gjennom konfrontasjon og støtte kan bidra til kvalifisert refleksjon som øker målforståelse, selvinnsikt og faglig forståelse.*

"Karriereveileder"

Når begrepet "karriereveileder" benyttes i denne planen, refererer det enten til *profesjonen* "karriereveileder", dvs. til en som har formell utdanning relatert til feltet, eller til *funksjonen* "karriereveileder", det vil si en som bærer tittelen rådgiver, f.eks. ved en skole.

Karrieremappe – Ei mappe eller perm som samler opp interestetester, verditester, elevens refleksjoner om utforsket fag eller studieretninger, logger, elevarbeider i fag og alt eleven ønsker å ta med av innhentet informasjon.

Karriereplan – En enkel plan (gjerne en side) som kortfattet viser hva som er en eller flere utdanningsveier/praksis for å komme frem til et bestemt yrke.

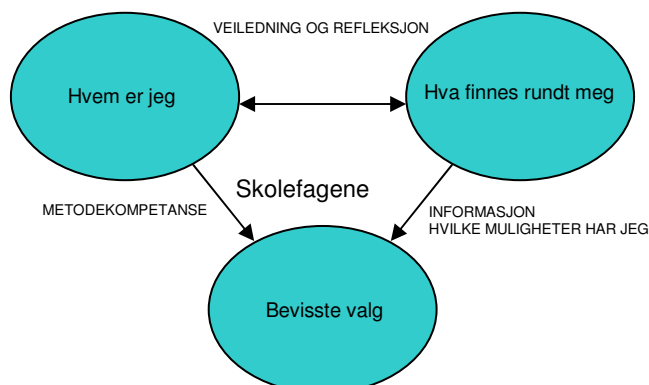
Mål

Hovedmål

Den regionale rammeplanen for Sør- Helgeland skal bidra til samordnet innsats for å kunne tilby en **karriereveiledningstjeneste** for elevene i det 13.årige opplæringsløpet.

Karriereveiledningen skal gi grunnlag for et personlig og selvstendig valg av utdanning og/eller yrke.

Illustrasjon av ny ønsket praksis

Beskrivelse av særegen målsetting og innhold for 8. – 9. og 10. klasse

8. og 9. klasse.

Målsetting og innhold

Målsettingen for karriereveiledningen lagt til det 8. Og 9. klassetrinn, er å gi elevene økt bevissthet om egne interesser og egenskaper og samtidig la elevene bli kjent med mangfoldet og mulighetene som ligger foran dem i forhold til utdanning og yrke – og spesielt i egen region. Det bør vektlegges arbeidsoppgaver som krever at elevene selv er aktive og oppsøkende. Det er naturlig at dersom elevene skal få ferdigheter og selvinnstikk, må *de selv* få oppleve, undersøke og granske ulike aspekter ved yrkesvalg.

Karriereveiledning *på disse trinnene* er ment å hjelpe elevene til å forstå hva som bestemmer ulike valg, ulike valgalternativers konsekvenser, egne evner og interesser som grunnlag for valg og hva det vil si å ha en "yrkespersonlighet". Det kan en igangsette en langsiktig prosess som bidrar til at elevene senere kan definere seg selv som arbeidstakere eller skapere av egen virksomhet i arbeidslivet. Samarbeid med lokalt arbeids- og næringsliv blir et sentralt virkemiddel. Det at elevene om ikke lenge skal velge utdanning og yrke, må inneholde noe langt mer enn bare en orientering om studieretninger. Samspillet med videregående skoler, samt lokalt arbeids- og næringsliv blir derfor stadig viktigere, da dette gir karriereveiledningen en mer realistisk forankring. I 9. blir forberedelsen og gjennomføringen av hospiteringen ved Brønnøysund videregående skole, viktig.

10. skoleår

Målsetting og innhold

Målsettingen for karriereveiledningen for det 10. klassetrinn er å forberede elevene til valg av utdanningsprogram i videregående opplæring og framtidig yrkesvalg. Fortsatt vil mye av de veiledningshjelpemidlene fra de foregående årstrinn gå igjen. Disse skal bidra til å bygge videre på det som er nedlagt av arbeid og innsats i 8. og 9. klasse.

Rådgiverens rolle blir viktigere i 10. klasse enn i de foregående årene. Eleven gis tilbud om individuell veiledning og gruppeveiledning. Fokuset på elevens ferdighet i å innhente informasjon om utdanningsveier og yrker og om arbeidsmarkedet lokalt, nasjonalt og internasjonalt styrkes i grunnskolens siste årstrinn.

Å inkludere foreldre gjennom samtaler og samarbeid er svært viktig dette skoleåret. Foreldrene bør være godt informert om elevens individuelle karriereplan, slik at også de er oppdaterte og kan fungere fruktbart som støttespiller for eleven og i samarbeidet med skolen.

Beskrivelse av særegen målsetting og innhold for vg.1 – vg.2 og vg.3

Vg1

Mål og innhold

Elever på vg1 nivå skal i nær framtid mestre rollen som arbeidssøkere og yrkesutøvere og bør ha gode kunnskaper om mulige utdanningsveier videre og om konsekvenser av ulike veivalg. Det er derfor viktig å legge til rette for at elevene kan videreutvikle sine ferdigheter i å innhente informasjon. Det er også viktig å fortsette å styrke elevenes selvinnsikt og selvtillit, slik at han eller hun kan ha mot til å velge og å handle aktivt (*Udir. v/ Østlie, 2004*).

"I et hele må opplæringen rettes også mot de personlige egenskaper en ønsker å utvikle, og ikke bare mot faginnhold. Nøkkelen er å utforme omgivelser som gir rike muligheter for barn og unge til å utvikle bevisst samfunnsansvar og handlingskompetanse for rollen som voksen." (Generell del av læreplanverket, s 32.).

Når det begynner å nærme seg avslutningen av Vg1, må elevene etter hvert bestemme seg for veien videre på Vg2. Før dette viktige valget tas, kan det være fornuftig for eleven å gjøre nok en oppsummering, ta seg tid til å tenke og til å vurdere konsekvenser av ulike valg. Hvilket Vg2-løp skal elevene velge? Hvilket programområde kan være aktuelle? Elever som har behov for individuell veiledning og samtale, kan bringe med dette skjemaet til samtalen.

Vg2

Mål og innhold.

Utdannings- og yrkesveiledning for Vg2 er på samme måte som på Vg1 forankret i generelle og fagspesifikke mål. Som på grunnkurset kan det være aktuelt å se flere mål i sammenheng gjennom *tverrfaglig prosjektarbeid*. Et sentralt tema i utdannings- og yrkesveiledning på Vg2 er det en kan kalle arbeidssøkeratferd. Dette temaet omfatter søknadskrivning og intervjuatferd. Dette vil særlig bli relevant for de elevene som går tar yrkesfag, og som må begynne å forberede seg til prosessen bestående av å skaffe seg læreplassplass i en bedrift (*Udir. v/ Østlie, 2004*).

Vg3

Mål og Innhold

Alle som går 3. året, både allmennfaglig påbygging og yrkesforberedende løp, får fortsatt tilbud om karriereveiledning. På dette nivået vil veiledningen i stor grad dreie seg om prosessen fram til søking til høyere utdanning, og hvilke konsekvenser og muligheter som kan ligge innenfor den enkeltes ønske i forhold til yrke og utdanning. Elevene må erfare arbeidsformer som de møter i høyskole/universitet.

Innhold i karrierearbeidet

Programfag til valg:

- Hovedvekten av karriereveiledninga i grunnskolen bør legges til faget
- Planen har en sterk egenvurderings- og sjølinnsikts-profil
- Sentrale verktøy: hospitering, entreprenørskap, karrieresamtale, karrieremappe, interesse- og ferdighetstester, kompetansepermen, heftet; Min framtid

Forberedelsesfasen		
Mål	Innhold	
<i>Sentralt: Oversikt over aktuelle...</i> Lokalt: <ul style="list-style-type: none">• Legge til rette for økt sjølinnsikt• I løpet av 9.klasse skal elevene ha oversikt over de 12• Utdanningsprogrammene• Forberede hospitering	<ul style="list-style-type: none">• Bruke skolearbeidet til systematisk egenvurdering• Arbeidsheftet "Min framtid"• Karrieremappe• Fast del av elevsamtalen og konferansen• SY-dagen i 9.kl	
Gjennomføringsfasen		
Mål	Innhold	Organisering
<i>Sentralt: En smakebit...</i> Lokalt: <ul style="list-style-type: none">• Legge til rette for systematisk hospitering ved BVS, hospitering i det lokale arbeidsliv og entreprenørskap/elevbe drift• Erfaringene skal bidra til økt sjølinnsikt	<ul style="list-style-type: none">• Hosp. ved BVS en uke i 10.kl., og eller hospitering/praksis i det lokale arbeidsliv.• Entreprenørskap/elevbe drift egen skole• Elevene skal presentere de tolv programområdene på foreldremøte i 9. eller 10.klasse	<ul style="list-style-type: none">• Lokale utviklingsmodeller• BVS ansvaret for organiseringa av karriereuka og SY-dagen.• Veiledningssenteret ansvaret som arbeidslivkontakt (partnerskapsavtaler)

Vurderingsfasen

Mål	Retn.linjer
<p>Kompetansemål:</p> <p>1. Egenvurdering og beslutningsatferd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleven skal ha en oppfatning av sine sterke og svake sider. • Eleven skal være bevisst sine interesser og verdier. • Ut i fra de to første punktene skal eleven kunne velge passende utdanningsområder. • Eleven skal kunne vurdere egne erfaringer i faget. • Eleven skal kunne bruke sine ferdigheter til å ta valg også på andre områder. • Eleven skal ha et begrunnet syn på, og kunne reflektere over egne valg. <p>2. Programfagkompetanse Fra minst ett utdanningsområde skal eleven kunne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • beskrive hva som kjennetegner området • fortelle om noen yrkesmuligheter • fortelle om utdanningsveiene til disse yrkene • vurdere disse yrkenes plass i samfunnet 	<ul style="list-style-type: none"> • Skolen foretar kompetansevurdering • Sentralt i vurderingsarbeidet: <ol style="list-style-type: none"> 1. Elevsamtalen 2. Karrieremappa (logger, yrkesbeskrivelser, betraktninger, refleksjoner) 3. Presentasjoner og framlegg

Den enkelte skole må avklare:

- Hvem er ansvarlig for de forskjellige områdene
- Forholdet mellom rådgiver og kontaktlærer
- Hvilke interesse- og yrkestester skal brukes

Grunnleggende ferdigheter i faget

Grunnleggende ferdigheter er *integrert i kompetansemålene* der de bidrar til utvikling av, og er en del av fagkompetansen. I programfag til valg forstås grunnleggende ferdigheter slik:

- *Å kunne uttrykke seg muntlig* i forhold til framtidvalg handler bl.a. om å kommunisere med andre for å danne seg bedre grunnlag for å foreta valg, samt å beskrive, presentere og grunngi egne valg og interesser.
- *Å kunne uttrykke seg skriftlig* er nødvendig når eleven skal skrive rapporter og logger – samt lage presentasjoner, utarbeide egen karriereplan og struktur i karrieremappe. Kanskje skal en øve seg på å skrive en jobbsøknad?

- *Å kunne lese* og orientere seg i programfag innebærer bl.a. å kunne lese informasjonsmaterieell, læreplaner og faglitteratur, samt velge ut relevant nettbasert informasjon.
- *Å kunne regne* er knyttet til det å løse praktiske oppgaver som er knyttet til de valgte programfagene. Det kan gjelde innenfor områder som mål, vekt, utregninger, kalkyler, økonomi og budsjett.
- *Å kunne bruke digitale verktøy* er viktig når eleven skal samle inn og arbeide videre med informasjon, kommunisere med andre og når arbeidet skal presenteres. IKT kompetanse blir også viktig i arbeidet med å utforme sin digitale karrieremappe.
- *Å kunne anvende sosial kompetanse* er viktig når eleven skal samarbeide med andre, presentere seg (jobbintervju) og etablere seg i nye skole- og arbeidsmiljø.

Prosjekt til fordypning

Formål med prosjekt til fordypning på Vg1

Prosjekt til fordypning skal gi elevene mulighet til å prøve ut enkelte eller flere sider av aktuelle lærefag innen relevante utdanningsprogrammer, få erfaring med innhold, oppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike yrkene innen utdanningsprogrammene, fordype seg i kompetansemål fra læreplanene på Vg3-nivå og ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk og programfag fra studieforberedende utdanningsprogram.

Timerammen for prosjekt til fordypning på vg.1 er 168 årstimer. Timetallet er oppgitt i 60 minutters enheter og vil utgjøre 6 uketimer hvis de fordeles på hele skoleåret.

Formål med prosjekt til fordypning på Vg2

Prosjekt til fordypning skal gi elevene mulighet til å få erfaring med innhold, oppgaver og arbeidsmåter som karakteriserer de ulike yrkene innen utdanningsprogrammene, fordype seg i kompetansemål fra læreplanene på Vg3-nivå og ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk og programfag fra studieforberedende utdanningsprogrammer. Fellesfag, felles programfag og prosjekt til fordypning i Vg2 gir elevene faglig utgangspunkt for å inngå lærekontrakt, jf. § 6-23 i forskrift til opplæringsloven.

Timerammen for prosjekt til på vg.2 fordypning er 253 årstimer. Timetallet er oppgitt i 60 minutters enheter og vil utgjøre ca. 9 uketimer hvis de fordeles på hele skoleåret.

Elever som følger utdanningsprogrammene for elektrofag, helse- og sosialfag, naturbruk, restaurant- og matfag, service og samferdsel og teknikk og industriell produksjon, kan i tillegg bruke prosjekt til fordypning til opplæring i kompetansemål fra læreplaner for opplæring i bedrift (fra eget og) i andre utdanningsprogrammer når det er faglig relevant.

Karrieremappen

Karrieremappen spiller en nøkkelrolle i karriereveiledningen i skolen, både i forhold til utarbeidelsen av elevens individuelle karriereplan og i forhold til å skape helhet og kontinuitet mellom skoleslagene.

Karrieremappen er eleven eget arkiv hvor all vesentlig dokumentasjon knyttet til elevens karriereveiledning skal arkiveres. Denne dokumentasjonen av prosess, erfaringer, kunnskap og refleksjon – som bl.a. stammer fra de veiledningsverktøyene som beskrives i de følgende

avsnittene - fra 2.2 til 2.6. - vil ikke bare danne grunnlag for vurdering av den enkelte elevs læringsutbytte,

men vil også utgjøre fundamentet for elevens arbeid med å stake ut en individuell plan for fremtidig utdanning og yrkesliv.

Karrieremappen kan sies å ha tre hovedfunksjoner;

- 1) Den skal fungere som elevens arkiv som skal samle all dokumentasjon relatert til karriereveiledning. Karrieremappen oppdateres derfor kontinuerlig.
- 2) Innholdet i mappen skal danne grunnlaget for utarbeiding av elevens individuelle karriereplan.
- 3) Den skal fungere som en "stafettpinne" mellom skoleslagene, hvor den videregående skole mottar og bygger videre på det arbeidet som er påbegynt i grunnskolen. Dette skal bidra til å sikre helhet og kontinuitet i det 13-årige skoleløp for eleven.

Min framtid

Min framtid
Yrkes- og utdanningsvalg
Forfatter: Anne Leirdal

Min framtid er et arbeidshefte for elever på ungdomstrinnet, som skal bevisstgjøre elevene i forhold til utdannings- og yrkesvalg i et helhetlig perspektiv. Heftet vil bli et sentralt redskap i skolens karriereveiledning, da det følger eleven fra 8. til 10. trinn. Heftet inneholder oppgaver som gjør det relevant til bruk i forskjellige fag, som samfunnsfag, norsk og matematikk.

Kompetansepermen

Kompetansepermen

Dokumentasjon av realkompetanse

v/ Nfk, fylkesmannen, Unginfo NHO, LO; KS, VOFO, Nav arbeid og faglagene i landbruket.

Alt eleven vet og alt eleven kan, utgjør vedkommendes kompetanse. Det er viktig å bevisstgjøre eleven i forhold til egen realkompetanse og verdien av denne på veien videre mot utdanning og yrke. Ved hjelp av denne permen kan eleven få en ryddig oversikt over hva han eller hun

faktisk kan – og hva som kan være viktig å dokumentere av dette. Oversikten vil gjøre det lettere for eleven å søke jobber, skrive CV og finne den riktige dokumentasjonen å legge ved en søknad. Ved hjelp av kompetansepermen blir det lettere å vite hvilken kompetanse eleven egentlig har, dvs. elevens *realkompetanse*. Kanskje blir denne

kunnskapen det som avgjør at en person får den jobben vedkommende ønsker?

Kompetansepermen er også godt egnet til å dokumentere tilegnet kompetanse i PTV. Ansvar for oppfølgingen vil normalt ligge til kontaktlærer. Kompetansepermen kan lastes ned fra følgende nettside; nfk.no/ung og <http://nordland.vilbli.no> (Nfk et al. 2006).

Kontaktlærerseminar:

I regional sammenheng satses det på å få i gang et kurs for kontaktlærere. Hensikten er å fokusere på deres rolle i karrierearbeidet. RKK har ansvar et slikt årlig kurs.

Foreldrekurs:

- Øke kompetansen om karrierearbeidet
- Øke kjennskapet til ungdommens muligheter
- Ansvarer ligger på skolenivå

Skolebesøk/individuell hospitering

- Lar elevene få direkte kontakt med sitt/sine interesseområder.
- Kan bidra til at elevene får nok kjennskap til interesseområdet sitt slik at det blir lettere å ta et veloverveid valg til videre fag.

Konferansetimer: (om foreldrenes medvirkning?)

- Foreldrenes rolle i forhold til elevens utvikling og valg er svært viktig.
- Foreldrene har et stort informasjonsbehov, og mye har skjedd siden de gjorde sin erfaring med sin egen skolegang. De kjenner ofte ikke dagens muligheter og strukturene innenfor den videregående opplæringa.

Karrieresamtaler: Tar utgangspunkt i elevens interesser og en eventuell interessedetest. En forsøker å få eleven noe mer bevisst på hvem han er, hva han vil og hvilke muligheter han har.

Fint om eleven på forhånd kjenner til strukturen i videregående skole og vil vite noe om kurs han/hun tenker på. En snakker om innholdet i aktuelle kurs og de arbeidsmetodene som blir benyttet der.

- Samtalen kan godt avslutte med at eleven velger noe annet enn det han først tenkte på.

Veiledningsverktøy, kartlegging og tester:

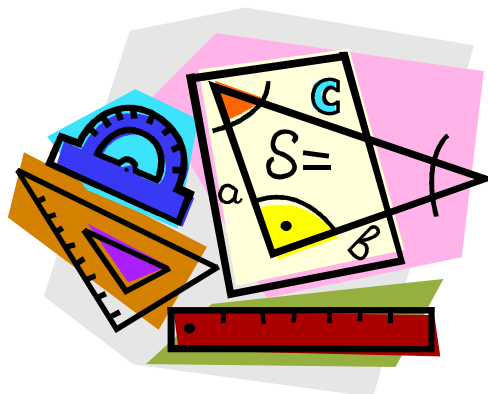
Viktig forutsetning: Isolert sett har disse testene liten verdi om de ikke blir fulgt opp med samtaler som informerer om anvendelsen og fortolkning av testene.

NAV-testen: Interesstest, samt "Veivalg" (ferdighets- og verditest)

- gratis
- grei å bruke

Skoletesten:

- Interesse- og ferdighetstest for videregående skolegang og studier.
- Koster pr år:
 - 700 kr + moms for ungdomsskoler med færre enn 50 elever
 - 1400 kr + moms for ungdomsskoler med flere enn 50 elever(priser pr. 2007)

Andre nettsteder med YOU-informasjon:

www.vilbli.no

[www.jobbfeber](http://www.jobbfeber.no): en internettportal som har som målsetting å gi deg alle opplysningene du vil ha om yrker og utdanning.

www.utdanning.no: En portal som samler nettressurser om utdanning i Norge. Portalen er etablert av Utdannings- og forskningsdep. og inngår som en del av Nasjonalt læringsnett.

www.you.ls.no: Informasjonsverktøy for elever i ungdomsskolen og videregående opplæring som står foran et yrkes- og utdanningsvalg og som skal gå videre på skole. YOU gir informasjon om yrker med yrkesbeskrivelser, oversikt over

utdanningstilbudene og lærlingplassene, utdanningsveien til yrkene og hvor i landet man kan gjennomføre utdanningen.

www.mittvalg.no: Utdanning for jobb i kommuner, fylkeskommuner og kommunale bedrifter.

www.ped.lex.no: Norsk skoleinformasjon. Heftet "Din videregående opplæring" på nett.

www.nav.no

Tiltak på skolenivå

Dette settes opp av skolene selv.